

La recuperació literària del llenguatge eròtic català

La recuperació literària —la fixació en obra escrita— de l'erotisme, del llenguatge eròtic, sembla una nova prova del procés de complexificació, de normalització, de la literatura catalana. **Deu pometes té el pomer**, conjunt de narracions eròtiques, premi La Sonrisa Vertical, va ser un dels volums més venuts en ocasió del Dia del Llibre i la primera edició de l'obra està pràcticament exhaurida. **Afrodisíac**, d'Anaïs Nin, és un bell llibre editat per Proa, on podem gaudir de la prosa brillant i sensual d'aquesta excepcional escriptora. D'aquestes dues obres ens parlen aquí, Agustí Pons i Maria Aurèlia Capmany.

Però no són només dues, les novetats. Hi

ha, per exemple, aquesta **Bianca, una història excessiva**, que s'endinsa en el terreny del còmic —un còmic, en aquest cas, de renom internacional, ara servit en català a través d'una acurada traducció dels textos de Guido Crepax. Hi ha, encara, la reedició d'**Una mena d'amor** de C A Jordana i, en general, tot un corrent que tendeix a fixar en l'obra literària el vocabulari eròtic que sentim al carrer, que emprem en la nostra vida quotidiana. Al marge dels judicis de valor que el fet mereixi, hem cregut interessant deixar constància d'aquest procés que, ben segur, suposa, entre d'altres coses, la possibilitat d'eixamplar el radi de lectors catalans.

«Afrodisíac», d'Anaïs Nin

El llibre, editat per Edicions Proa, és fet de retalls de la prosa barroca i abrandada d'Anaïs Nin, ordenada en seqüències, que porten uns títols d'una tendra ambigüitat poètica: **Lliris de neu de l'hivern... safrà bord de la Primavera.**/L'amor és manifesta, lliurament i agosarada.../La porció que beuen els amants.../Aquesta imatge obsessiva d'indetitats arrodonides.../La falla que ells volien oblidar.../Que flueixin les aigües

tits a través de paraules curiosament buscades, unes il·lustracions que no més es poden permetre la subtilitat d'un revival expressionista. Els dibuixos de John Boyce recorden les exquisitesses d'Aubrey Vincent Beardsley, però amb una versió matussera. El llibre comença amb un elogi entusiasta d'Anaïs Nin als dibuixos de John Boyce, en què explica que en la nostra època els dibuixos eròtics i la vulgaritat són inseparables i afirma que Boyce retroba, en un nivell d'estil, una bellesa desapareguda. Però del que no hi ha dubte és que el dibuixant ha de concretar vulgues no vulgues aquelles imatges suggerides, disfressades, poetitzades, transcendides que formen l'escriptura d'aquest immens grafòman que és Anaïs Nin. L'escriptora que afirma: **Jo sóc més interessant que no pas allò que escriu**, que ens assegura que, com Oscar Wilde, ha posat només el seu art en la seva obra, i el seu geni en la seva vida, ens proposa en aquesta llibre fragmentari una aproximació a Eros. Des de la descoberta del cos al breu i rotund instant de l'orgasme, amb una lenta progressió pels camins del tacte, l'escriptora es proposa glorificar l'Amor, explicar-lo, resseguir els seus camins, agermanar-lo i enfrontar-lo amb la Mort com la tradició de la dialèctica eròtica ho exigeix. **Amb una generosa desmesura cuitava a amar, a desitjar, a posseir, a perdre, a sofrir, a morir les múltiples i petites morts que tot hom mor quotidianament.**

El llibre que és, segons ens expliquen, el fruit de l'encontre de l'escriptora i el dibuixant, ordena diversos textos escollits de diversos llibres: Diari, novel·les narracions, però escollits i sobretot ordenats amb la intenció d'explicar el lent procés de la metamorfosi eròtica. L'escriptora parteix de la imatge ja tòpica de la noieta que es mira al mirall, d'allò que ella és, cos bell i encara no vist, en el mirall. A partir d'aquesta imatge agraïda i reconeguda, Anaïs Nin tracta de conduir-nos pel viarany del plaer. Es tan literari, tan ben orquestrat, tan ben ordenat el text que tenim la impressió que hi ha anat posant tots els ingredients necessaris per obtenir el filtre afrodisíac i ben segur que no ens equivoquem. Un filtre o potser més ben dit un endreçat cartipàs on no hi falta cap model de lletra, tot dins un codi establert i sancionat per la tradició.

Es interessant d'observar com el text d'Anaïs Nin, un text deliberadament poètic, que ens arriba amb una bellíssima traducció de Jordi

Arbonès, en la mesura que es proposa subministrar-nos una imatgeria de l'acte amorós, entre de ple en els esquemes tòpics del gènere. Els rols mascle-femella hi són ortodoxament expressats i el fet que és una dona qui parla, no modifica en absolut l'essencial masculisme del gènere. No té res d'estrany per altra banda, perquè en la mesura que el gènere pronogràfic vol ser un producte directament orientat al consum i amb

llarga i sòlida tradició cultural. La dona adopta el paper de víctima i l'home de botxí, es tracta, no podem pas dubtar-ne, del sentit d'agressió que l'acte sexual té en la veu popular: **Hauria notat que ella també tremolava? Ell no li contestà. S'inclinà ràpidament al seu damunt i li prengué la boca amb la seva; l'home fet que niava en ell emergí en una escamesa directa, ferma, volenterosa, afamada. Amb una sola besada se la feia seva, afirmava la seva possessió. Després que ell li esclafà la boca...**

Totes les imatges tòpiques, sancionades per la norma social, que fa del gènere el més immòbil, el més reaccionari, el més aquiescent quant a la distribució de càrrecs en la jerarquia familiar apareix amb abundància: la dona quietud, repòs, buit profund, forat engolidor, mar, oceà: **Sobretot ella era el seu «oceà», tal com li havia escrit un cop: «Quan un home pren una dona, posseeix la mar».**

Es clar, que, se'm podria argumentar, que l'herència cultural es fa evident en qualsevol producte d'aquesta cultura, sigui quin sigui el nivell en el qual es produeixi. Però el cert és que en qualsevol altre de les actituds creatives és l'autor, individualment, qui es compromet en la seva obra, d'aquí la confrontació de valors que en pot sorgir. En el poema, en la narració, en el drama, aquest ésser humà concret s'enfronta amb l'abstracció del context social, s'hi encara, s'hi oposa o es rebella en nom d'una llei més alta o d'un plaer més fecund. Sigui pel camí de la ironia, de la burla o de la gatzara que l'home concret en quarantena la intangibilitat de les dades col·lectives, sigui per la denúncia del dolor i de la mort i de la injustícia que l'home refusa d'acceptar els valors preestablerts; l'escriptor usa i recusa aquests valors heretats i introdueix una dinàmica en el pensament. La pornografia en canvi és immòbil, i és pretén eterna, es reproduïx amb una monòtona continuïtat només matisada per uns trets ornamentals que només la fan o vestida de carrer o vestida de cerimònia. He llegit que J. L. Berlanga, en ser-li preguntat quina distinció faria entre pornografia i erotisme, ha dit, que l'erotisme és la pornografia vestida per Cristian Dior. Jo crec, en canvi, que l'erotisme és tota una altra cosa. Tot el que té d'immòbil i fixat la pornografia, té de mòbil, d'activitat viatgera l'erotisme. El llarg camí que separa la desperta del desig i la problemàtica arribada de l'èxtasi ha estat el motor de la

creació poètica tant en prosa com en vers, de la narrativa tan popular com culta. El paral·lisme del mite antic d'Eros i Psiqué amb la rondalla titulada **El murterar del rei de França** ens invita a una profunda reflexió sobre plaer dels sentits i intel·ligència. La gran Colette va dir ja fa temps amb lucidesa i ironia: **Els plaers mal anomenats sensibles...** Indicava que Eros només desplega tots els seus dons a la intel·ligència.

Maria Aurèlia Capmany

